

Kontrastsete habemetega IIRISED

Iiriseõite eriliseks ehteks on rohkem või vähem silmapaistvad habemed.

Viimasel ajal on saadud palju uusi sorte, mille habemed on märgatavas värvikontrastis õielehtedega. Värvirõõmsad oranžide või siniste habemetega õied on iga kollektsiooni ehteks.

Enamikul iirise liikidest ja kultuurvormidel on kolmel välimisel õielehel omapärased moodustised – habemed. Sageli peetakse neid ekslikult tolmukateks või emakasuudmeteks, kuid iiriste sugulisel paljunemisel omavad nad tähtsust vaid putukate ligimeelitamisel ning soodustavad seega õite tolmeldamist.

Seepeärast on mõttekas, et habemed paistaksid silma. Tähtis on see muidugi ka õite efekitse väljanägemise seisukohalt.

Liikidel ja vanematel sortidel on värvikontrast habemete ja õielehtede vahel tagasihoidlik. Aretustöö käigus on saadud hulgaliselt laiemate ja karvasemate habemetega sorte, ka on värvimutatsiooni tulemusel tekkinud uus punane värvaine, mis sordiaretuse võimalusi veelgi laiendab.

Mõne uue sordi õielehtede ja habemete kontrasti peeti veel mõni aeg tagasi saavutamatuks. Eriti suuri edusamme on saadud madalate aediiriste rühmas, kõrgete iiriste rühmaga algas töö hiljem, kuid siingi on juba uudiseid.

Madalakasvulised sordid

Järgnevalt valik madalate iiriste rühma silmapaistvatest sortidest.

Juba 1968. aastal äratas tähelepanu 'Gingerbread Man', mille pruunidel õitel on sinised habemed. Parema õiekujuga on Austraalias, Saksamaal ja USAs aretatud uued sordid 'Celsius', 'Glanzlicht' ja 'Sharp Dart'.

Oranžide õite ja siniste habemetega on 'Touch And Go' ja 'Desert

Country', mõlemad aretatud Austraalias. Neil pole värvikontrastid väga tugevad.

Kollased õied, sinised habemed: sortidel 'Experiment', 'Prank' ja 'Cool As' on moodne õiekuju ja paksud sinised habemed.

Eriti võluv on värvikombinatsioon roosad õied, sinised habemed. Ameerika ja Austraalia aretatelt pärinevad sordid 'Be My Angel', 'Tickety Boo' ja 'City Neon'. Nende sarm tuleb eriti esile lähinautlemisel.

Valgeõielised siniste habemetega õied on suhteliselt haruldased. Kui sordi 'Vorfrühling' õites on veel pisut kollast tooni, siis kaunis 'Bluebeard's Ghost' on sügavsiniste habemetega lumivalgetel õielehtedel.

Punased habemed võivad iiriseõite anda parema kaugmõju, kuid on ka lähivaatlusel armsad. Punaste habemetega on kollaseõeline sort 'Bright Chick'.

Oranžide õitega 'Marksman' paistab silma eriti laiade ja lopsakate punaste habemetega.

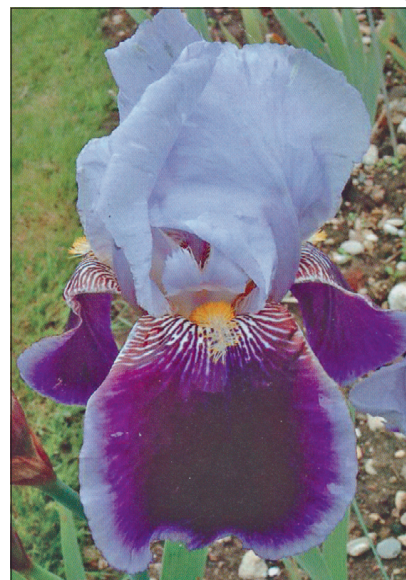
Lumivalgeid punaste habemetega sorte veel pole. Tinglikult võiks nende hulka lugeda sordid 'Joe Cool' ja 'Lumalite', kuid mõlema õites on kollast tooni.

Järjest enam kogub tuntuks värvikombinatsioon tumedad õied, kollane või valge habe. Sortidel 'Kleiner Schatz' ja 'Ultimate' on pruunid kollaste habemetega õied.

Mustjasvioletsete õitega sordil 'Zap' on kollased, sortidel 'Pfiffikus' ja 'Wish Upon A Star' valged habemed.

Kõrgekasvulised sordid

Kõrgete ja suuremate õitega aediiriste puhul on habemete tähendus esteetilise kontrastelemendina väiksem kui madalakasvuliste juures, sest neil haaravad habemed õie pinnast suhteliselt väikese osa. Ka on aretustöö sel-

'Gingerbread Man' (1968) on üks esimesi ebahariliku värvikontrastiga sorte.

'Pfiffikus'.

'Obsidian'.

les suunas olnud seni tagasihoidlik, sellega tegeldakse peamiselt USAs, Austraalias ja Prantsusmaal.

Pearõhk on olnud oranžikasvunastel habemetel – tuntud on sordid 'Gypsy Lord', 'Exposé', 'Lunch in Madrid' ja 'Meteor Margaret', viimane on oma erakordselt pika habeme tõttu väärtuslik aretusmaterjal, aga ka kurioosum. Musta sorti 'Obsidian' elustavad helehallid habemed.